

МАЛКАТА СВЕТА ТЕРЕЗА В ЖИВОТА НА СВЕТИ МАКСИМИЛИАН КОЛБЕ

Сърдечно ви приветствам на беседата, посветена на двама велики светци – света Тереза на Младенеца Исус и свети Максимилиан Колбе!

Когато казах на един свещеник, че подготвям беседа по тази тема, той се изсмя. Заяви, че в крайна сметка Тереза и Максимилиан са съвсем различни светци. И сравняването им няма особен смисъл. На пръв поглед наистина може да изглежда така. Тереза е била монахиня в манастир. Живеела е в затворена обител. Максимилиан е бил мисионер, пропътувал хиляди километри, за да разпространява посланието на Непорочната. Тереза е била духовна дъщеря на света Тереза Велика и свети Йоан Кръстни. Максимилиан е духовен син на свети Франциск от Асизи. Две красиви, но различни по своята специфика духовности. Света Тереза умира млада от туберкулоза. Свети Максимилиан е мъченически убит за вратата си в немски концентрационен лагер.

И все пак света Тереза и свети Максимилиан много си приличат.

В първата част на моята беседа ще се спра на тези прилики. Във втората част ще разкажа за това колко важна е била света Тереза за свети Максимилиан. Като анонс към тази втора част ще кажа само, че Максимилиан основава манастира *Niepokalanow* (това може да се преведе като *Града на Непорочната*) в град Терезин. Името Терезин произлиза от името Тереза. Съвпадение? Ще се опитам да докажа, че това не е съвпадение.

I.

Иска ми се да споделя с вас няколко много интересни паралела между живота на света Тереза и живота на свети Максимилиан.

И двамата са кръстени в църква, посветена на Дева Мария, малко след раждането си.

И двамата произхождат от францискански семейства. Родителите на Максимилиан са в Третия орден на свети Франциск. Майката на Тереза също е в Третия орден. Бащата често е помагал на бедните клариси. Важна фигура в живота на Тереза е отец Алексис Пру, францискански монах. Много години по-късно този монах казва на францисканските мисионери в Рим: „Тереза почти стана наша“.

На десетгодишна възраст и двамата светци имат ключово преживяване. Тереза, тежко болна, получава изцеление от Дева Мария. Ето как тя описва този момент: „Изведнъж Пресветата Дева ми се стори красива, толкова красива, че никога не бях виждала нещо толкова красиво. Тогава цялото ми страдание приключи“.

Раймунд – това е името на Максимилиан, преди да влезе в Ордена – веднъж бил непослушен и майка му изгубила търпение. Тя му казала: „Какво ще стане от теб, когато пораснеш?“. Този упрек от страна на майка му му направил огромно впечатление. Разплакан, той изтичал в църквата и пред олтара на Дева Мария я помолил да му каже какво ще стане от него, когато порасне. Тогава му се явила Мария, която държала в ръцете си две корони. Бяла и червена. Бялата означавала живот в целомъдрие, а червената – мъченичество. Мария го попитала коя от тях ще избере. Той поискал и двете корони. Които, както знаем, той наистина получи.

И двамата са получили монашеско посвещение на 16-годишна възраст. И двамата добавили и второ име. Тереза получила името: *Тереза на Младенеца Исус* и добавила от себе си: *на Светия Лик*. Раймунд получил името *Максимилиан*. А самият той добавил: *Мария*.

Заслужава да се спомене привързаността и на двамата към Ордена. И двамата са били верни на своите общности. Но мисля, че вярност не е най-подходящата дума. Те са изпитвали обич към своите ордени. Ако обичаме нещо в живота си, верността е само благословено последствие. Нека припомним едни думи на самата Тереза: „Чувствам се много щастлива в сладкото гнездо на Кармил“.

И още: „Аз съм много щастлива, че ще бъда затворничка на Кармил завинаги“. В бележките си за своето духовно уединение свети Максимилиан пише: „Аз съм от Кармил: обичай Ордена, Правилото, настоятелите, свещениците, братята и се моли за Ордена“. А под писмата често се подписвал: „В Непорочната“ и „Свети Франциск“.

От незапомнени времена манастирите са били заразени с разпуснатост вследствие на прекомерна строгост. И в Кармил, където е живяла Тереза, е имало такива ситуации. Например, когато някоя от сестрите имала посетител, тогава останалите сестри се събирали около нея, за да чуят новините от света. Тереза никога не е присъствала на такива срещи. Тя също така е съветвала послушничките да избягват такива срещи.

Мога да говоря много за Францисканския орден. Дори в първата общност, когато основателят е бил още жив, е имало опити за облекчаване на живота. Максимилиан, докато все още е бил семинарист, е казал следното: „Или обновяваме Ордена, или вървим към неговото разпадане. Защото е жалко за младите хора, които идват при нас и губят идеала за святост в Ордена“. В едно от писмата си той пише: „Възраждането на монасите е тяхното освещаване“. Това е неговата идея за обновяване на Ордена. Да освети себе си и да помогне на другите да го направят. А манастирът „Ниепокаланув“, който Максимилиан основава, се характеризира с много високо ниво на монашески живот. Предаността към Непорочната, която е била мисията на Максимилиан, той е смятал за гаранция за святост. В писмо до провинциала той пише: „За възраждането на Ордена не са достатъчни най-мъдрите разпоредби и най-строгите наказания. Тук е необходима свръхестествена благодат. А посредникът на всички благодати е Непорочната Мария. Който се приближи до нея, ще получи повече благодат. Ето защо посвещаването на отделни монаси, манастири и дори провинции и на целия Орден на Непорочната ще даде на Ордена духовно възраждане“.

Мисля, че това е много важна характеристика на Тереза и Максимилиан. И двамата са били добри примери за религиозен живот и са се отличавали от останалите.

Тереза е получавала вдъхновението си от Бога. Тя цялата е искала да се принесе в жертва на Милосърдната любов. Тя е искала разрешение от своя началник да бъде *жертва на любовта*. Получава разрешение и споделя това с други сестри. И този „малък път“ на Тереза ще се разпространи в целия свят.

Максимилиан също получава вдъхновение от Бога по време на молитвата си. Той почувствал силна нужда светът да опознае и обикне Непорочната. Получава и разрешение от своите настоятели да сподели това с братята си. Основава „Рицарите на Непорочната“ с няколко семинаристи. След това идеята се разпространява по целия свят.

Тереза и сестра ѝ Селина коленичат пред статуята на Дева Мария. Тереза произнася деянието на посвещаване, което е съчинила сама. Настоятелката знае за това, но не участва лично.

Максимилиан и първите му сподвижници (били са седмина) също се събират около статуята на Непорочната. Максимилиан прочита програмата, която е написал. Настоятелката знае за нея, но не участва лично.

Тези две деяния на посвещение се извършват в мълчание. Те са като семена, хвърлени в земята. И ние добре знаем колко плод са дали.

Характерна черта на всички светци е особената любов към светата Католическа църква. Света Тереза пише, че би искала да умре на бойното поле в защита на Църквата.

Максимилиан пише много статии за основаното от него списание, в които доказва, че Католическата църква е истинската Христова църква. А в концентрационния лагер, докато отива на смърт, той отговаря на един немски войник, който го пита кой е: „Аз съм католически свещеник“.

Можем да направим още много сравнения между света Тереза и свети Максимилиан. Но ще спомена едно последно нещо: страданието. Тереза, когато учи при монахините бенедиктинки, страда от чести главоболия. Максимилиан, като свещеник, също има чести и силни главоболия. И двамата страдат силно от манастирския студ. И двамата са имали силни болки в стомаха.

Интересно е, че и при двамата е открита туберкулоза, когато са на 23 години. Реакцията на Тереза на заболяването ѝ: „Надявам се скоро да видя Младоженеца“. Реакцията на Максимилиан: „Щастлив съм, че това може да е краят на живота ми, за да бъда по-скоро при Непорочната“.

II.

Сега ще се спра на втория въпрос, който по същество е темата на днешната беседа. Света Тереза в живота на свети Максимилиан.

Когато на 30 септември 1897 г. в Лизьо, Франция, умира двадесет и четири годишната Тереза Мартен, Раймунд Колбе е едва на три години. Той обаче вече я познава добре, когато през ноември 1914 г., като брат Максимилиан Мария Колбе, дава вечните си обети във Францисканския орден. Това се случва в Рим, където две години по-рано настоятелите го изпращат да учи. Възможно е той да се е заинтересувал от Тереза, когато Пий X започва процеса на нейната беатификация през юни 1914 г. Това е само хипотеза, тъй като не знаем кога точно Максимилиан се е запознал с живота на св. Тереза.

Знаем обаче, че *История на една душа* е била любимото четиво на Максимилиан и че той се е връщал към нея много често. През целия си живот.

На 28 април 1918 г. в Рим Максимилиан е ръкоположен за свещеник. Още тогава мечтата му е да отиде в мисиите. По това време тече процесът за беатификацията на Тереза, която вече е много близка до сърцето на Максимилиан. Процесът не върви добре. Наред с други неща, причината за това била Първата световна война. Тогава Максимилиан взел решение. Години по-късно самият той пише за това решение по следния начин:

„Още преди беатификацията и канонизацията ѝ, четейки нейната биография, ѝ казах: „На всяка литургия молитвено ще извиквам по един спомен заради твоята беатификация и канонизация, а ти ще се посветиш на моята мисия“.

След ръкополагането си Максимилиан завършва обучението си и се връща в Полша. Първоначално служи в Краков, а след това е преместен в Гродно, където основава печатница за своето списание *Рицар на Непорочната*. Докато отец Максимилиан развива дейността си в Гродно, папа Пий XI за пръв път беатифицира (1923 г.), а две години по-късно (1925 г.) канонизира Тереза от Лизьо, наричайки я „звездата на моя понтификат“.

Междувременно Гродно вече се е оказал твърде „тесен“ за пастирската дейност на отец Колбе. В съгласие с настоятелите си той започва да търси място за нов манастир, в който едновременно да има място за издателство и печатница.

Княз Друцки-Лубецки дарява на Максимилиан земя за нов манастир близо до Варшава в село Терезин. През ноември 1927 г. се извършва преместването в новия манастир и същата година манастирът на Непорочното зачатие „Ниепокаланув“ е тържествено осветен.

Колко динамично е било развитието на „Ниепокаланув“, показват цифрите:

Преди избухването на Втората световна война тук живеят 760 монаси. Манастирът всъщност е бил малък „град“, който дори е имал собствена пожарна команда, съставена от монаси. Всяка година от печатницата са излизали 60 милиона екземпляра религиозни списания (само тиражът на *Рицар на Непорочната* е достигал един милион екземпляра), а за разпространението им е било планирано малко летище.

Още преди да се премести от Гродно в „Ниепокаланув“, Максимилиан поверява цялата издателска дейност на своята приятелка света Тереза, чиято снимка е поставена на почетно място в издателството.

В годината на основаването на „Ниепокаланув“ папата я провъзгласява за главен покровител на католическите мисии (заедно със свети Франциск Ксаверий). Може би този факт е събудил мисионерските мечти на Максимилиан.

Факт е, че по-малко от три години след основаването на „Нипокал̀анув“ Максимилиан, със съгласието на генерала на Ордена, заминава с още четирима братя за Япония, за да развие работата си там.

Как е станало това? И какво участие в него има света Тереза, която според „споразумението“ е трябвало да му помогне да намери пътя към мисиите? Ето какво пише Максимилиан за своето мисионерско пътуване:

„Подготвяйки първата си мисионерска експедиция в Далечния изток, когато Тереза вече беше беатифицирана и канонизирана, влязох в Лизьох и заставах пред портата на манастира, където беше просияла тя и където все още живеяха трите ѝ сестри. Помолих да кажат на сестрата на света Тереза да съобщи на светата си сестра, че изпитвам неприязън към нея, понеже имахме сключена сделка и сега тя вече е канонизирана, а къде е моята мисия? И скоро се озовах в Япония“.

Това обаче не е краят на плодотворното им сътрудничество. Когато шест години по-късно (през 1936 г.) отец Колбе напуска Япония, той оставя след себе си процъфтяващо издателство и манастир там, където вече живеят първите монаси от японски произход.

Света Тереза помага във всичко, разбира се. Нейното изображение винаги е било окачено в рамка на бюрото му. В паспорта си той винаги е държал малка снимка на Тереза. Където и да се е намирал, е имал поддръка нейната духовна автобиография *История на една душа*. От Япония отец Колбе заминава за Индия. Там е възнамерявал да създаде още един „Нипокал̀анув“ и издателство. Ето какво той си спомня за това: „Сега в Индия, където имах задачата да се оглеждам за нов ‘Нипокал̀анув’, трудностите така се бяха натрупали, че бях загубил всякаква надежда за успешно уреждане. Заставайки веднъж пред статуята на света Тереза, в чиито крака имаше изобилие от големи цветя, подобни на рози, аз се помолих със съжаление и завърих с думите: ‘Да видим дали ще си спомниш!’. В този момент едно от цветята падна върху масата, която стоеше под статуята. Това ми се стори странно, но си помислих: ще видим дали това означава нещо. От този момент нататък всички трудности, без да е имало каквото и да е действие от моя страна, напълно изчезнаха и въпросът беше решен“.

След завръщането на отец Колбе в Полша брат му, отец Алфонс Колбе, пише на майка им: „Съобщавам, че отец Максимилиан щастливо се завърна в Полша и вече е в ‘Нипокал̀анув’ при нас. Той пътуваше през болшевишка територия и тъй като в паспорта си държеше снимка на света Тереза, беше щастливо воден от тази свята покровителка през нещастната Русия“.

Знаем, че желанието на Тереза са били мисиите. Знаем колко силно е изпитвала желание да бъде мисионерка и апостол. Знаем, че Тереза е копнеела да бъде мъченица. Тя е искала да бъде като свети Вартоломей, света Агнеса, света Цецилия, света Жана д’Арк.

Тя не е могла да изпълни тези духовни желания, т като е живеела в скривалище. В манастир. Но тези нейни желания бяха осъществени в света от нейния велик приятел. Отец Максимилиан М. Колбе.

На 14 август 1941 г. Максимилиан е повален от смъртоносна инжекция в концентрационния лагер „Аушвиц“. Дали Тереза се е хвърлила в обятията му пред Небесната порта? Мисля, че го е направила. Но ще трябва да ги попитате сами някой ден.

Накрая бих искал да добавя, че се надявам кармилитско-францисканското приятелство да продължи, особено в София. Благодаря ви за вниманието!

о. Максимилиан М. Конечни
източник: сп. „Християнство и култура“, бр. 183, 2023 г.